

Pirmais pasaules karš (1914–1918). Latvijas valsts pasludināšana.

Neatkarības karš (1918–1920)

Pulkvedis Oskars Kalpaks
(1882–1919)

Pirmā pasaules kara bēgļi

Jēkabs Kazaks "Bēgļi" (1917)

Pulkvedis
Frīdrihs Briedis
(1888–1918)

1. Daugavgrīvas latviešu strēlnieku bataljona virsnieki
1916. gada martā

Jāzeps Grosvalds "Trīs krusti"
(1916–1917)

Ģenerālis Pēteris
Voldemārs Radziņš
(1880–1930)

Latviešu strēlnieki Tīrelpurvā
(Ziemassvētku kauju laikā 1916. XII–1917. I)

Niklāva Strunkes ilustrācija
Aleksandra Grīna romānam
"Dvēseļu putenis"

Karš un latviešu strēlnieki

■ 1914. gada vasarā sākās Pirmais pasaules karš. Karš sākās starp diviem militāri politiskiem valstu blokiem: Antanti (Lielbritānija, Francija, Krievija un 25 sabiedrotās valstis) un Trejsavienību – Vācija, Austroungārija, Itālija (1915. gadā pārgāja Antantes pusē). Vēlāk Vācijai un Austroungārijai pievienojās Turcija un Bulgārija, izveidojot t. s. Četrsavienību.

■ Kara darbība jau kopš tā sākuma skāra Latvijas teritoriju, kas tobrīd bija Krievijas Impērijas sastāvdaļa. 1915. gadā Krievijas armijas vadība sāka lielāko Latvijas pilsētu evakuāciju. No Rīgas evakuēja aptuveni 90 % rūpniecības iekārtu. Sākās plaša bēgļu kustība, īpaši daudz cilvēku devās bēgļu gaitās no Kurzemes (te iedzīvotāju skaits samazinājās par 60–70 %).

■ 1915.–1917. gadā Latvijas teritorijā atradās frontes līnija. Baltiju sašķēla divās daļās: Lietuva un Kurzeme bija vācu militāristu, bet Vidzeme, Latgale un Igaunija – Krievijas valdības un armijas kontrolē.

■ Lielvalstis par aktīvu dalību karā nacionāli apspiestajām tautām solīja lielāku brīvību, pat autonomiju. Krievijas Valsts domes deputāti Jānis Goldmanis, Jānis Zālītis un vairāki sabiedriskie darbinieki vērsās pie Krievijas valdības ar lūgumu ļaut dibināt nacionālas vienības Krievijas armijas sastāvā. To Krievijas valdība apstiprināja, taču izsvītvoja prasību piešķirt Latvijai autonomiju pēc kara.

■ 1915. gadā Rīgā sākās latviešu strēlnieku bataljonu formēšana. Līdz 1915. gada beigām izveidoja 8 bataljonus (vēlāk – pulki): Daugavgrīvas, Rīgas, Kurzemes, Vidzemes, Zemgales, Tukuma, Bauskas, Valmieras bataljons. Tērbatā izveidoja rezerves bataljonu. Līdz 1916. gada novembrim 9 strēlnieku bataljonus bija aptuveni 38 000 karavīru. Emocionālā pacēluma un augstākas izglītības dēļ latviešu strēlnieki kaujās guva panākumus, taču Krievijas armijas vadība to neizmantoja. Strēlniekus arvien biežāk iesaistīja bezjēdzīgās kaujās. Smagākais laiks latviešu strēlniekiem bija 1916. gada decembrī (Nāves sala – kaujas pie Ikšķiles, Ziemassvētku kaujas pie Jelgavas) un 1917. gada sākumā. Smagas kaujas bija arī Mazās Juglas krastos 1917. gada augustā, kad vācieši sāka plašu uzbrukumu Rīgai.

■ 1917. gada februārī Petrogradā (tā kara sākumā pārdēvēja Pēterburgu, lai nebūtu vāciskā nosaukuma) maizes trūkuma dēļ sākās nemieri un demonstrācijas. Cars Nikolajs II bija spiests atkāpties no troņa. Šos notikumus dēvē par Februāra revolūciju. Tās rezultātā Krievijā izveidojās divvaldība: pie varas bija liberālā Pagaidu valdība, un aktīvu cīņu par varu sāka kreisi noskaņotie spēki. Petrogradā valdīja politiskais haoss, kas vājināja arī Krievijas armiju. 1917. gadā naktī no 25. uz 26. oktobri boļševiki (latvieši tos sauca par lieliniekiem) veica apvērsumu. Vēlāk lielinieki to nosauca par Lielo Oktobra sociālistisko revolūciju – tā sākās jauns laikmets ne tikai Krievijas, bet visas cilvēces vēsturē – pasaulē radās komunistiskā diktatūra. Lielinieki solīja brīvību, mieru, zemi. 1917. gadā lielinieki kļuva populāri arī latviešu vidū, tai skaitā lieliniekus nolēma atbalstīt liela daļa latviešu strēlnieku. Vēl 1918. gadā pēc Latvijas neatkarības pasludināšanas daļa sabiedrības dzīvoja ilūzijās par komunistiskā režīma priekšrocībām.

Ceļā uz Latvijas valsts proklamēšanu

■ Vācijas okupētajās teritorijās latviešu nacionālie spēki darbojās nelegāli. Rīgā 1917. gada oktobrī vairākas partijas vienojās un izveidoja Demokrātisko bloku, kas atbalstīja ideju par Latvijas kā neatkarīgas valsts dibināšanu. Valkā savukārt izveidojās Latviešu pagaidu nacionālā padome (LPNP). Tā decembrī pieņēma lēmumu par latviešu etniskās teritorijas (Vidzemes, Kurzemes un Latgales) apvienošanu un deklarēja savu mērķi – nacionālas valsts izveidošanu.

■ 1918. gada sākumā neatkarības ideja spēja apvienot gan pilsoniski nacionālos, gan kreisos politiskos spēkus. LPNP Petrogradā 1918. gada 30. janvārī pieņēma deklarāciju, kurā izvirzīja mērķi dibināt neatkarīgu demokrātisku Latvijas Republiku. 1918. gada 3. martā Brestļitovskā (Brestā) Padomju Krievija un Vācija noslēdza līgumu. Tas paredzēja, ka Padomju Krievija atsakās no Lietuvas, Kurzemes un Rīgas, vēlāk arī no Vidzemes un Igaunijas.

■ Liela nozīme valsts neatkarības iegūšanā bija Zigrīda Annas Meierovica darbībai. Viņš LPNP uzdevumā devās uz Lielbritāniju un panāca Latvijas *de facto* atzīšanu 1918. gada 11. novembrī, vēl pirms Latvijas Republikas proklamēšanas.

► ■ 1918. gada 17. novembrī Rīgā izveidoja Latvijas Tautas padomi – pagaidu parlamentu, kuru veidoja 8 politiskās partijas un LPNP pārstāvji. Latvijas Tautas padome pieņēma politisko programmu, kuras svarīgākie noteikumi bija: Latvijas nākotni noteiks demokrātiski vēlētā Satversmes sapulce, bet līdz tai suverēnā vara piederēs Tautas padomei; Latvija jāveido kā patstāvīga, neatkarīga, demokrātiska republika. Par Tautas padomes priekšsēdētāju ievēlēja Jāni Čaksti.

■ 18. novembrī Rīgas pilsētas Otrajā teātrī (tagad Nacionālā teātra ēkā) svinīgi proklamēja Latvijas Republikas neatkarību. Izveidoja Pagaidu valdību, par kuras vadītāju iecēla Kārli Ulmani. Taču jaunajai valstij nebija ne savas armijas, ne finanšu, ne skaidrības par valsts robežām.

■ 1918. gada 11. novembrī bija beidzies Pirmais pasaules karš, taču Latvijas teritorijā reālā militārā vara vēl bija Vācijas armijai.

Latviešu cīņa par neatkarību

■ 1918. gada beigās Latvijas teritorijā iebruka Padomju Krievijas Sarkanā armija. Pagaidu valdība vienojās ar vāciešiem par Baltijas landesvēra jeb zemessardzes veidošanu. Landesvēra sastāvā izveidoja Latviešu atsevišķo bataljonu, ko uzskata par vēlākās Latvijas nacionālās armijas pirmsākumu. Šīs vienības komandieris bija Oskars Kalpaks (1882–1919). Landesvērs tomēr nespēja pretoties Sarkanās armijas uzbrukumam. Latvijas Pagaidu valdība bija spiesta atkāpties uz Jelgavu, vēlāk – uz Liepāju. Boļševiki Latvijā pasludināja padomju varu. Taču boļševiku sarkanais terors mainīja sabiedrības noskaņojumu, un latviešu strēlnieki dezertēja no Sarkanās armijas.

■ Armiju kaujās pret boļševikiem komandēja vācu ģenerālis Rīdigers fon der Golcs. Golcs bija ieinteresēts vācu kundzības atjaunošanā Baltijā un sadarbībā ar landesvēra vienībām sarīkoja apvērsumu pret Latvijas Pagaidu valdību. K. Ulmanis un citi Tautas padomes locekļi kādu laiku patvērās Liepājas ostā uz kuģa "Saratov".

■ 1919. gada pavasarī uz varu Latvijā pretendēja trīs valdības – bijušā jaunstrāvnika P. Stučkas boļševistiskā valdība; rakstnieka un mācītāja, boļševisma pretinieka Andrieva Niedras uz Vāciju orientētā valdība; proriētumnieciski orientētā Kārļa Ulmaņa Latvijas Pagaidu valdība.

■ Kurzemē un Ziemeļvidzemē arvien sekmīgāk notika pretuzbrukumi Sarkanajai armijai. K. Ulmaņa valdība atgriezās Rīgā. Tomēr vācu spēki vēl nepameta Latvijas teritoriju. 1919. gada jūnijā Jelgavā ieradās Krievijas armijas bijušais virsnieks Pāvels Bermonts. Viņa mērķis bija Latvijas neatkarības likvidēšana un pievienošana Krievijai. P. Bermonts noslēdza vienošanos ar fon der Golcu un izveidoja Krievu Rietumu brīvprātīgo armiju. 1919. gada 8. oktobrī Bermonts sāka uzbrukumu Rīgai, tomēr bermontiešiem neizdevās ieņemt Rīgu. 1919. gada 11. novembrī Latvijas armijas vienības tos sakāva un padzina no Latvijas. Latvijas Republikas bruņotās cīņas pret bermontiešiem 1919. gada oktobrī–decembrī dēvē par bermontiādi.

■ 1920. gada sākumā Padomju Krievija un Latvijas Republika noslēdza pamieru. Par savas darbības beigšanu paziņoja P. Stučkas Latvijas Sociālistiskās Padomju Republikas valdība. 1920. gada 11. augustā Latvija un Padomju Krievija parakstīja Miera līgumu. Līdz ar Miera līguma parakstīšanu beidzās Latvijas Neatkarības karš – Latvijas armija bija izcīnījusi valsts neatkarību. Armijas panākumi nodrošināja iespēju uzsākt valsts struktūru izveidošanu un funkcionēšanu atbilstoši Pagaidu valdības mērķiem. Karš apliecināja Latvijas sabiedrības atbalstu neatkarības idejai. Latvijas armijas personības: Oskars Kalpaks, Jorgis Zemītāns, Jānis Balodis, Pēteris Radziņš u. c.

■ 1920. gada 17. un 18. aprīlī notika Satversmes sapulces vēlēšanas. Vēlēšanu likums bija moderns un demokrātisks – vēlēšanās varēja piedalīties 21 gada vecumu sasnieguši pilsoņi. Pirmais Latvijas Republikas vēlētais parlaments – Satversmes sapulce – uz pirmo svinīgo sēdi sanāca 1920. gada 1. maijā Rīgā, bijušajā Bruņniecības namā (tagad Latvijas Republikas Saeimas nams). Par Satversmes sapulces prezidentu ievēlēja Jāni Čaksti, kurš pildīja arī valsts galvas pienākumus.

INTERESANTI

■ 1915. gadā, kad latvieši saņēma krievu ģenerāļa atļauju dibināt latviešu strēlnieku bataljonus, rakstnieki Kārlis Skalbe un Atis Ķeniņš sarakstīja uzsaukumu ar vārdiem “Pulcējaties zem latviešu karogiem!”.

■ Uzreiz pēc valsts neatkarības pasludināšanas 1918. gada novembrī skolēni un studenti pieteicās aizstāvēt Latvijas valsti. Latvijas Brīvības cīņās un frontes aizmugurē iesaistījās ap 300 skolēnu un 1000 studentu visā Latvijā. Neatkarības kara laikā Latvijas armijā izveidoja četras skolēnu rotas – karazēnu-boiskautu rotu, kā arī studentu rotu un studentu bataljonu, kas bija karaspēka vienība. Vairāk par to var uzzināt dokumentālajā filmā “Jaunatne Latvijas brīvības cīņās” (2014): <https://www.youtube.com/watch?v=WDzYCaULMi8>.

■ Strēlnieku rindās bija gleznotāji Jāzeps Grosvalds, Jēkabs Kazaks, Kārlis Baltgailis, Niklāvs Strunke. Viņu iespaidi un pārdzīvojumi attēloti vienā daļā viņu darbu. Latvijas kultūras kanonā iekļauti J. Grosvalda (1891–1920) sērijas “Strēlnieki” darbi (1916–1917) un J. Kazaka (1895–1920) glezna “Bēglis” (1917).

■ Karā piedalījās arī rakstnieki Aleksandrs Grīns, Edvarts Virza, Kārlis Skalbe, Kārlis Štrāls u. c. Nozīmīgākie strēlnieku tēmai veltītie literārie darbi ir A. Čaka poēma (eps) “Mūžības skartie” (1937. I daļa, 1939. II daļa), A. Grīna romāns “Dvēseļu putenis” (1933–1934), K. Štrāla romāns “Karš” (1922) u. c. Viens no pēdējiem strēlnieku tēmas interpretējumiem ir filma “Dvēseļu putenis” (2019), kas uzņemta pēc A. Grīna romāna motīviem. Pēc filmas uzņemšanas izveidota tīmekļa vietne par latviešu strēlniekiem (1914–1921). Tajā ir svarīgākie notikumu apraksti, attēli un atmiņas par filmā “Dvēseļu putenis” atspoguļotajiem notikumiem (<https://www.dveseluputenis.lv/lv/>).

■ Raiņa “Daugava” ir viens no tiem literārajiem darbiem, kas tūlīt pēc izdošanas ieguva popularitāti. Poēmu publicēja īsi pirms Latvijas Neatkarības kara kaujām, kas 1919. gada rudenī risinājās Daugavmalā. Raiņa patriotiskā poēma kļuva par brīvības cīnītāju iedvesmotāju. Pirmo reizi Raiņa poēmu iestudēja un izrādīja neatkarīgās Latvijas valsts pirmajā gadadienā – 1919. gada 18. novembrī. Nozīmīgs šīs poēmas iestudējums tapa 1988. gadā Valmieras Drāmas teātrī. Komponists Mārtiņš Brauns šim uzvedumam sarakstīja mūziku. Viņa dziesma “Saule, Pērkons, Daugava” ir kļuvusi par Latvijas neoficiālo himnu. To var noklausīties šeit: <https://www.youtube.com/watch?v=ZtvFs5knrM4>.

■ Pēc Neatkarības kara beigām Satversmes sapulce 1920. gada 18. septembrī pieņēma likumu par Lāčplēša Kara ordeni – augstāko militāro apbalvojumu Latvijā. Par ordeņa simbolisko dibināšanas datumu uzskata 1919. gada 11. novembri – dienu, kad Latvijas armija pabeidza Rīgas atbrīvošanu no bermontiešiem. Mūsdienās 11. novembris ir par Latvijas neatkarību kritušo karavīru piemiņas dienu jeb Lāčplēša dienu. Rīgas Brāļu kapos, 11. novembra krastmalā un pie Rīgas pils mūra, kā arī citās karavīru piemiņas vietās Latvijā katru gadu noliek ziedus un svecas. Daudzviet Latvijā notiek lāpu gājieni. Brīvības pieminekļa laukumā Rīgas centrā notiek militārā parāde. Nedēļu starp Lāčplēša dienu un Latvijas Republikas Proklamēšanas dienu dēvē par patriotu nedēļu.

■ 1920. gada Satversmes vēlēšanās drīkstēja piedalīties arī sievietes. Latvija bija viena no pirmajām valstīm Eiropā, kur vēlēšanu tiesības bija arī sievietēm.

VĀRDI, KAS JĀZINA

Bēglis, evakuācija, fronte, bataljons, boļševiki jeb lielinieki, brīvprātīgais, karš, karavīrs, karaspēks, komunistiskā diktatūra, kaujas, pulks, Satversme, strēlnieki, valsts proklamēšana, vēlēšanas.

THE FIRST WORLD WAR AND THE ROAD TO AN INDEPENDENT STATE

IMPORTANT

■ On 17 November 1918, the People's Council of Latvia, a provisional parliament, was established in Rīga. It was made up of representatives of 8 political parties and the Latvian Provisional National Council. The People's Council of Latvia adopted a political programme, the most important provisions of which were: the future of Latvia would be determined by a democratically elected Constituent Assembly, but until then sovereign power would belong to the People's Council; Latvia should be established as an independent, autonomous, democratic republic. Jānis Čakste was elected President of the People's Council.

■ On 18 November, the independence of the Republic of Latvia was solemnly proclaimed at Rīga Theatre No. 2 (now the National Theatre). A Provisional Government is formed, with Kārlis Ulmanis as its head. But the new state had no army, no finances and no clear borders. On 11 November 1918, the First World War had ended, but the German army still held real military power on Latvian territory.

The Latvian struggle for independence

■ At the end of 1918, the territory of Latvia was invaded by the Red Army of Soviet Russia. The Provisional Government made an agreement with the Germans to form the Baltic Landeswehr, or Home Guard. The Latvian Separate Battalion was formed as part of the Landeswehr, which is considered to be the beginning of the later-formed Latvian national army. The commander of this unit was Oskars Kalpaks (1882–1919). The Landeswehr, however, was unable to resist the Red Army's attack. The Latvian Provisional Government was forced to retreat to Jelgava, and later to Liepāja. The Bolsheviks proclaimed Soviet rule in Latvia. But the Bolshevik Red Terror changed the public mood, and the Latvian Riflemen deserted from the Red Army.

■ In the battles against the Bolsheviks, the army was commanded by German General Rüdiger von der Goltz. Goltz was interested in the restoration of German domination in the Baltics and, in collaboration with the Landeswehr units, staged a coup against the Latvian Provisional Government. K. Ulmanis and other members of the People's Council took refuge for some time in the port of Liepāja on board the "Saratov".

■ In the spring of 1919, three governments claimed power in Latvia: the Bolshevik government of the former Young Current activist P. Stučka; the German-oriented government of the writer and pastor, and opponent of Bolshevism, Andrievs Niedra; and the pro-Western Latvian Provisional Government of Kārlis Ulmanis.

■ Counter-attacks against the Red Army were increasingly successful in Kurzeme and North Vidzeme. The Ulmanis government returned to Rīga. However, the German forces did not yet leave the territory of Latvia. In June 1919, Pavel Bermondts, a former officer of the Russian army, arrived in Jelgava. His aim was to abolish Latvia's independence and annex it to Russia. P. Bermondts concluded an agreement with von der Goltz and formed the West Russian Volunteer Army. On 8 October 1919, Bermondts launched an attack on Rīga, but the Bermondtsians failed to take Rīga. On 11 November 1919, they were defeated by Latvian troops and driven out of Latvia. The armed struggle of the Republic of Latvia against the Bermondtsians in October–December 1919 is known as the Bermondtsiade.

■ At the beginning of 1920, Soviet Russia and the Republic of Latvia concluded an armistice. The Government of the Latvian Socialist Soviet Republic of P. Stučka announced that its rule had come to an end. On 11 August 1920, Latvia and Soviet Russia signed a Peace Treaty. With the signing of the Peace Treaty, Latvia's War of Independence concluded – the Latvian army had won the country's independence. The success of the army enabled the establishment and functioning of state structures in accordance with the aims of the Provisional Government. The war confirmed the support of the Latvian people for the idea of independence. The personalities of the Latvian army included Oskars Kalpaks, Jorgis Zemitāns, Jānis Balodis, Pēteris Radziņš and others.

■ Elections to the Constituent Assembly were held on 17 and 18 April 1920. The electoral law was modern and democratic: citizens who had reached the age of 21 could participate in the elections. The first elected parliament of the Latvian Republic – the Constituent Assembly – held its first formal sitting on 1 May 1920 in Rīga, in the former House of the Livonian Knighthood (now the House of the Saeima of the Republic of Latvia). Jānis Čakste was elected President of the Constituent Assembly, who also served as Head of State. ►

INTERESTING FACTS

- In 1915, when Latvians received permission from a Russian general to found Latvian Rifle Battalions, the writers Kārlis Skalbe and Atis Ķeniņš wrote an appeal with the words "Gather under the Latvian flag!".
- Immediately after the declaration of independence in November 1918, schoolchildren and students volunteered to defend the Latvian state. Around 300 pupils and 1000 students throughout Latvia took part in the Latvian War of Independence and on the rear front. During the War of Independence, four student companies were formed in the Latvian army – a company of "war-boys", as well as a student company and a student battalion, which was a troop unit. More information can be found in the documentary "Youth in the Latvian Struggle for Freedom" (2014): <https://www.youtube.com/watch?v=WDzYCaULMi8>
- Among the Riflemen were painters Jāzeps Grosvalds, Jēkabs Kazaks, Kārlis Baltgailis, Niklāvs Strunke. Their impressions and experiences are depicted in some of their works. The Latvian Cultural Canon includes works by J. Grosvalds (1891–1920) in the series "Strēlnieki (Riflemen)" (1916–1917) and the painting "Bēgļi (Refugees)" (1917) by J. Kazaks (1895–1920).
- The writers Aleksandrs Grīns, Edvarts Virza, Kārlis Skalbe, Kārlis Štrāls and others also took part in the war. The most important literary works devoted to the theme of the Riflemen are the poem (epic) "Mūžības skartie (Touched by Eternity)" (1937, Part I, 1939, Part II) by A. Čaks, the novel "Dvēseļu putenis (Blizzard of Souls)" (1933–1934) by A. Grīns, the novel "Karš (War)" (1922) by K. Štrāls, and others. One of the most recent interpretations of the riflemen theme is the film "The Blizzard of Souls" (2019), based on the novel by A. Grīns. A website about the Latvian Riflemen (1914–1921) was created after the film was made. It contains descriptions, images and memories of the most important events depicted in the film "The Blizzard of Souls" (<https://www.dveseluputenis.lv/lv/>).
- Rainis' "Daugava" is one of the literary works that gained popularity immediately after its publication. The poem was published shortly before the battles of the Latvian War of Independence, which took place on Daugavmala (the banks of the Daugava) in the autumn of 1919. Rainis' patriotic poem became an inspiration for freedom fighters. Rainis' poem was staged and performed for the first time on 18 November 1919, the first anniversary of Latvia's independence. An important production of this poem was staged in 1988 at the Valmiera Drama Theatre. The composer Mārtiņš Brauns wrote the music for this production. His song "Saule, Pērkons, Daugava (Sun, Thunder, Daugava)" has become the unofficial anthem of Latvia. You can listen to it here <https://www.youtube.com/watch?v=WeovGfNEesk>.
- After the end of the War of Independence, on 18 September 1920, the Constituent Assembly adopted a law on the Order of Lāčplēsis – the highest military decoration in Latvia. The symbolic date of the Order's foundation is 11 November 1919, the day when the Latvian Army completed the liberation of Rīga from the Bermondians. Today, 11 November is the commemoration of the soldiers who died for Latvia's independence, or Lāčplēsis Day. Every year, flowers and candles are laid at the Rīga Brethren Cemetery, the 11 November Embankment and the Rīga Castle Wall, as well as at other memorial sites in Latvia. Torchlight processions are held in many parts of Latvia. A military parade is held at the Freedom Monument Square in the centre of Rīga. The week between Latvian Independence Day and Latvian Proclamation Day is known as Patriots' Week.
- Women were also allowed to vote in the 1920 Constitutional elections. Latvia was one of the first countries in Europe to give women the right to vote.

WORDS TO LEARN

Refugee, evacuation, front, battalion, Bolsheviks, volunteer, war, soldier, troops, Communist dictatorship, battle, regiment, constitution, riflemen, proclamation of independence, elections.

Viegli uzdevumi

■ Lasi un teikumā vīrs svītras raksti atbilstošā vārda burtu!

A valdība, **B** karaspēks, **C** skolas, **D** teritorijā, **E** bēgļu, **F** mājām, **G** ēdiena, **H** palīdzētu

1915. gada maijā vācu ____¹ ienāca Kurzemē. Vasarā sākās pirmā ____² kustība. Cilvēki devās prom no ____³ ne tikai uz Vidzemi, Latgali, bet arī uz Krievijas lielākajām pilsētām. Ceļā cilvēki zaudēja lopus, dzīvei nepieciešamās lietas, viņiem nebija ____⁴. Krievijas ____⁵ par bēgļiem nerūpējās. Latviešu sabiedriskie darbinieki veidoja daudzas organizācijas, lai ____⁶ bēgļiem. 1915. gada septembrī šīs organizācijas apvienojās Latviešu bēgļu apgādāšanas centrālkomitejā. Tā rūpējās par Latvijas bēgļiem visā Krievijas ____⁷. Komitejā aktīvi darbojās daudzi vēlākie Latvijas Republikas valstsvīri (J. Čakste, Z. A. Meierovics, J. Goldmanis, J. Zālītis, A. Bergs u. c.). Centrālkomiteja panāca, ka Krievijas valdība bēgļiem sniedza finansiālu atbalstu, ierīkoja slimnīcas, patversmes, dalīja pārtiku, apģērbu un bērniem atvēra nelielas ____⁸.

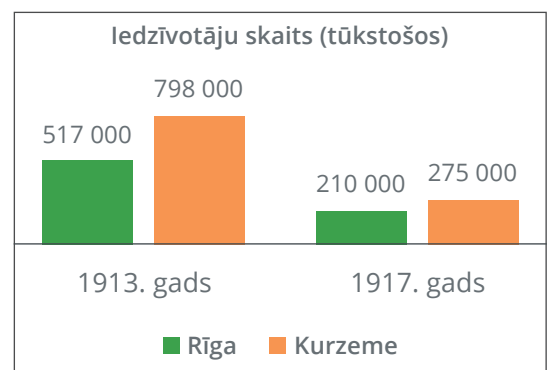
Pirmā pasaules kara bēgļu ceļā

Kurzemes bēgļi
pie Salnas kroga Liezēres pagastā
(1916. gada vasarā)

■ Aplūko diagrammu un atzīmē, kurš apgalvojums ir pareizs!

- ☐ 1. Rīgā 1913. gadā bija vairāk iedzīvotāju nekā Kurzemē.
- ☐ 2. No 1913. gada līdz 1917. gadam Kurzemē iedzīvotāju skaits samazinājās vairāk nekā šajā pašā laikā Rīgā.
- ☐ 3. Kurzemē 1913. gadā iedzīvotāju bija gandrīz 3 reizes vairāk nekā 1917. gadā.
- ☐ 4. 1913. gadā Rīgā un Kurzemē iedzīvotāju skaits ļoti atšķīrās, bet 1917. gadā Rīgā un Kurzemē tas bija gandrīz līdzīgs.
- ☐ 5. Diagrammā ir dati par visiem Pirmā pasaules kara gadiem.

Viegli uzdevumi

■ Lasi par latviešu karavīriem un aplūko attēlus! Raksti pie attēla atbilstošā apraksta ciparu!

1. Brīvprātīgie – jaunie puisi –, kas 1916. gadā pieteicās latviešu strēlnieku bataljonos. Puiši ir nopietni un svinīgi. Viņiem galvā ir cepures, pie kurām piesprausti mazi puķu pušķīši.
2. Latviešu strēlnieku bataljona karavīra krūšu nozīme.
3. Pirmā Daugavgrīvas Latviešu strēlnieku bataljona jauno karavīru nodarbība 1916. gada oktobrī. To vada Frīdrihs Briedis.
4. Latviešu strēlnieki Pirmā pasaules kara smagajās Ziemassvētku kaujās Tīrelpurva apkārtnē 1916. gada beigās.
5. Karavīri gāzmaskās – Pirmā pasaules kara laikā kā ķīmisko ieroci izmantoja indīgo gāzi.
6. Atpūtas brīžos strēlnieki muzicēja, spēlēja teātri, sportoja, rakstīja, gleznoja un darīja citas lietas. Gandrīz katrā bataljonā bija orķestris.
7. Neatkarības cīņas Rīgā (Daugavmalā pie Dzelzs tilta) 1919. gada novembrī.
8. Imantas pulka karavīri ar Latvijas karogu Rīgā pēc atgriešanās no Padomju Krievijas 1920. gadā.

UZZINI!

Skaties videosīketu par Ziemassvētku kaujām angļu valodā: <https://www.youtube.com/watch?v=5kvgtAaRnkQ>

Par latviešu karavīru gaitām var uzzināt Latvijas Kara muzejā un tā filiālēs – Ziemassvētku kauju muzejā un Oskara Kalpaka muzejā un piemiņas vietā "Airītes" (skat. <https://www.karamuzejs.lv/>).

Viegli uzdevumi

- Lasi tekstu par Latvijas proklamēšanas dienu 1918. gada 18. novembrī!
Atrodi teikuma beigas un raksti atbilstošo burtu!

1918. gada 18. novembris V. Rīdzinieka fotogrāfijā

1. Latvijas valsts proklamēšana notika ____
2. Politikā 17. novembrī nolēma nākamajā dienā rīkot sēdi, ____
3. Svinīgā sēde notika Rīgas pilsētas Otrajā teātrī ____
4. Teātra skatuves rotājums bija ziedi ____
5. Pagaidu valdības priekšsēdētājs Kārlis Ulmanis ____
6. Pēc K. Ulmaņa uzrunas visi ____
7. Šo brīdi tagad varam redzēt Viļa Rīdzinieka fotogrāfijā, ____

kurā sabiedrībai svinīgi paziņotu par Latvijas Republikas dibināšanu.	A
un dekors Latvijas karoga krāsās.	B
kas ir vienīgā fotogrāfija par vēsturisko brīdi.	C
piecēlās kājās un dziedāja "Dievs, svētī Latviju!".	D
1918. gada 18. novembrī.	E
jeb tagadējā Latvijas Nacionālajā teātrī.	F
savā uzrunā paziņoja par neatkarīgas un demokrātiskas Latvijas nodibināšanu.	G

- Lasi un pasvītro vienu atbilstošo vārdu!

1. Tagad 11. novembrī mēs atceramies 1919. gada neatkarības **kara/revolūcijas** notikumus.
2. Pēc Latvijas valsts pasludināšanas vēl gandrīz divus gadus bija jācīnās par **vāciešiem/brīvību**.
3. Lai pieminētu Neatkarības cīņu karavīrus, **dibināja/uzcēla** Lāčplēša Kara ordeni.
4. Oficiāli ordeņa dibināšanas diena ir 1919. gada 11. novembris, bet pirmo reizi to slavenākajiem cīnītājiem **pasniedza/atņēma** 1920. gada 11. novembrī.
5. Lāčplēša Kara ordenis bija **augstākais/vieglākais** militārais apbalvojums par karavīru varonību.

Lāčplēša Kara ordenis

Vidēji grūti uzdevumi

■ Lasi informāciju par piemiņas vietām latviešu karavīriem, kas Latvijā atrodamas daudzās vietās! Raksti pie attēla atbilstošā teksta burtu!

- A** Plakanciemā ir piemiņas akmens latviešu strēlnieku pirmajai kaujai.
- B** Jelgavas novada Valgundē pretī Ložmetējkalna skatu tornim ir piemiņas zīme "Krusts". Tā atgādina par Ziemassvētku kaujām Tīrelpurvā.
- C** Rīgas centrā, Latviešu strēlnieku laukumā pie Latvijas Okupācijas muzeja, atrodas piemineklis latviešu strēlniekiem. Tas atgādina par Rīgas atbrīvošanas kaujām Daugavmalā 1919. gada rudenī.
- D** Par drosmīgajiem cīnītājiem atgādina Rīgas Brāļu kapu ansamblis, ko veidoja 12 gadus (1924–1936). Vietā, kur veidoja šo ansambli, jau 1915. gadā apglabāja pirmos latviešu strēlniekus. Centrālā skulptūra ansamblī ir 18 metru augstais "Mātes Latvijas" tēls. Ansambļa autors ir pazīstamais latviešu tēlnieks Kārlis Zāle. Viņš ir arī vēl viena valsts neatkarības simbola – Brīvības pieminekļa – autors.

UZZINI!

Latvijas Brīvības cīņu (1918–1920) piemiņas vietas skaties šeit: <http://doc.mod.gov.lv/brivibascinas/>

■ Lasi informāciju par latviešu strēlniekiem! Atrodi informācijai atbilstošo atmiņu vēstījumu! Raksti atmiņu vēstījuma burtu pie informācijas!

1915. gada vasarā sāka organizēt latviešu strēlnieku bataljonus. Tajos kā brīvprātīgie varēja pieteikties vīrieši no 17 līdz 35 gadiem. Galvenokārt pieteicās 17–20 gadus veci puisi. Aicinājums brīvprātīgi stāties latviešu strēlnieku bataljonos guva necerētu latviešu vīru un jaunekļu atbalstu. Pirmais pieteikšanās punkts bija Rīgā. Augustā un septembrī Organizācijas komiteja atvēra brīvprātīgo pieņemšanas punktus arī ārpus Rīgas – Vidzemē, Igaunijā un Krievijā. Kopumā latviešu strēlnieku bataljonus 1915. un 1916. gadā pieteicās aptuveni 8 000 brīvprātīgie.
- Pēc uzsaukuma brīvprātīgi pieteikties latviešu strēlnieku bataljonos jau pirmajās divās dienās pieteicās 472 brīvprātīgie. Jaunajiem strēlniekiem vajadzēja doties uz militārajām apmācībām. Uz šīm apmācībām viņus 1915. gada 14. augustā svinīgi pavadīja lieli ļaužu pūļi.
- Latviešu strēlnieku drosmi un izturību apliecina tas, kā viņi cīnījās pirmajās kaujās pie Plakaniem, Veisiem, pēc tam Nāves salā, kaujās pie Slokas un Smārdes, taču jo īpaši Ziemassvētku kaujās. 1917. gada 5. janvārī (pēc vecā stila 1916. gada 23. decembrī) Tīrelpurvā sākās Ziemassvētku kaujas. Ziemassvētku kaujas kļuva par vienu no nozīmīgākajām, leģendārākajām un reizē arī traģiskākajām epizodēm latviešu strēlnieku vēsturē. Strēlnieku bataljoniem bija augstas kaujas spējas, jo strēlnieki cīnījās par savu zemi.
- Latviešu strēlnieki bija izglītotāki un disciplinētāki par krievu karavīriem. Viņu dzīve starp kaujām nebija iedomājama bez dziedāšanas, teātra spēlēšanas un sportošanas. Viena no strēlnieku iemīļotākajām nodarbībām bija arī dažādu suvenīru gatavošana. Daļu no tiem strēlnieki veidoja sev par piemiņu no frontes, daļu nosūtīja tuviniekiem kā dāvanas. Pārsvarā strēlnieki veidoja dažādus sadzīves priekšmetus (krūzes, pelnu traukus, svečturus utt.).

Vidēji grūti uzdevumi

- **A** “Cik savādi skan sausie šauteņu šāvieni un dobjie granātu sprādzieni. Tie pauž atkal jaunas šausmas, cik daudz ciešanas un sāpes tie nes. .. Kājas, kā no nezināmas varas dzītas, nes mani pār sniegputeņa pienestajiem laukiem pretim tur, no kurienes skan šis šausmīgais troksnis. Biezie brikšņi un krūmi pinās par kājām, .. un viss stāvs iegrimst dziļajā sniegā, .. un uz mirkli paliekos šā guļot. Cik jauki būtu kaut kur daudz maz siltumā iemigt uz kādu laiku, aizmirst visu, lai kaut cik atpūstos no noguruma un grūtībām, bet šoreiz nav laika par to domāt, un es, saņēmis spēkus, turpinu steigties uz priekšu. Dažus soļus no manis tāpatās kā es steidzas uz priekšu mans sirsnīgākais draugs .. B. Redzu, kā tas lēnām noguļas sniegā, .. varbūt tas aiz noguruma, aiz nespēka. Es piesteidzos pie tā un noguļos viņam līdzās, un paveros ar skatu uz viņu. .. No mana drauga galvas tecēja tumšas, sārtas asinis un krāsoja balto sniegu. .. Viņš bija beidzis ciest. ..”

(4. Vidzemes strēlnieku bataljona karavīra V. Laura atmiņas)

- B** “Beidzot, kad ieturētas vakariņas un saule noslēpusies priežu galotnēs, negaidot smago klusumu pārtrauc pavēle: visām rotām sapulcēties strēlnieku teātrī. Kaut gan paredzama kauja, tomēr izrāde nav atcelta. Drīz vien strēlnieku rotas stingrā ierindas kārtībā novietojas savā brīvdabas teātra mīkstajās, zaļo sūnu pārklātajās ložās. .. Atveras plašs skats uz skatuvi no visām pusēm. Dzirdama strēlnieku jautrā kņada kā pretstats nesenajam klusumam. .. Skatuve stāv zem klajas debess. .. Priekškara vietā vairākas kopā sašūtas telts drānas. Sanākušos teātra apmeklētājus orķestris sveic ar maršu. Ieradušies arī visi bataljona virsnieki ar bataljona komandieri pulkvedi A. Auzānu priekšgalā. Atskan zvans, atveras priekškars, un sākas priekšnesumi. .. Rāda jautrus skatus, .. ļauj uz brīdi aizmirst citu, daudz lielāku priekšnesumu, kurš nāks drīz un kurā darbosies visi strēlnieki. .. Un kāds tur būs beigu cēliens, kas to pateiks?”

(7. Bauskas latviešu strēlnieku bataljona kareivja Ā. Klēberga atmiņas)

- C** “Būt karavīram likās sevišķi lepni, īpaši priekš skuķiem, kuri tad, cerams, mūs aplidotu un dievinātu no visām pusēm. Spriedām, cik katris būtu liels varonis, iegūtu apbalvojumus, paaugstinājumus un vēl tas galvenais – izšauties pēc sirds patikas. Daudz nedomādams arī es ar savu draugu Finku otrā dienā devāmies uz komisiju. Pieņemšanā tikām atzīti par derīgiem un lika mums ierasties pēc divām dienām, līdzīgi ņemot visu nepieciešamo pirmajām dienām, kamēr izdos valsts.”

(No 2. Rīgas latviešu strēlnieku bataljona strēlnieka Mārtiņa Avotiņa atmiņām)

- D** “Daugavmalā mūs jau gaidīja kuģītis. Vēl viens īss, satriecošs šķiršanās brīdis, tad, mūzikai skanot, sakāpām uz plostu. Skaļš svilpiens, un kuģis sāka kustēties. “Ardievu, ardievu, uz redzēšanos!” – skanēja no krasta. Par atbildi – spēcīgas dziesmu skaņas un mūzikas atvadīšanās maršs. Ziedi bira uz klāja, uz kastēm, uz mums, bira ūdenī kā pēdējās ardievas.”

(No 2. Rīgas latviešu strēlnieku bataljona brīvprātīgā Teodora Kažoka atmiņām) ►

Vidēji grūti uzdevumi

■ Atzīmē, vai apgalvojums par strēlniekiem ir pareizs (Jā) vai nepareizs (Nē)!

	JĀ	NĒ
1. Latviešu jaunieši aktīvi pieteicās strēlnieku bataljonos.		
2. Strēlnieku pieņemšanas punkti atradās tikai Rīgā.		
3. Strēlniekos pieņēma tikai tos vīriešus, kas bija vecāki par 35 gadiem.		
4. Jaunos strēlniekus uzreiz pēc pieņemšanas bataljonā sūtīja grūtās kaujās.		
5. Latviešu strēlnieki gan kaujās, gan atpūtā atšķīrās no krievu kareivjiem.		
6. Latviešu strēlnieku cīņas sparū ietekmēja tas, ka viņi cīnījās savā zemē par tās brīvību.		
7. Laikā starp kaujām strēlnieki prata kulturāli un aktīvi atpūsties.		

■ Lasi tekstu un vīrs svītras raksti atbilstošā vārda burtu!

A galda, **B** paskatījās, **C** tumšā, **D** skolotājs, **E** skumjām, **F** lepns, **G** strēlnieku, **H** lielu, **I** svecēs, **J** balsī

1. Daugavgrīvas latviešu strēlnieku pulka 2. rotai viņš pieklīda kādā ____¹. rudens vakarā. Izmirkušām drēbēm, ____². acīm un nosalušām rokām. Viņa tumši brūnie mati spīdēja plīvojošās ____³. liesmas gaismā, un istabas siltais, valgaiss gaiss apņēma to kā balts mētelis. No zābakiem izlīda tumša ūdens urdziņa un steigā metās zem ____⁴, atstājot uz smilšainās grīdas spīdīgu diegu.

– Kā tevi sauc? – jautāja adjutants.

– Ansis, – teica klusā ____⁵. puika.

– Hm. Cik tev gadu?

– 12 būs.

– Kur lai mēs tevi liekam? – vairāk it kā ar sevi runāja lādzīgais adjutants. Priekš kara viņš bija ____⁶.

Ansis ar lūdzēja acīm ____⁷. virsniņā: ka tikai nu nedzītu projām. ..

Pēc pusstundas Ansis sēdēja virtuves būdā, ____⁸. tērpā. Tas gan viņam bija krietni par ____⁹, bet tomēr Ansis bija uz to ____¹⁰. Arī viņš tagad bija latviešu strēlnieks.

(Fragments no A. Čaka darba "Mazais strēlnieks Ansis")

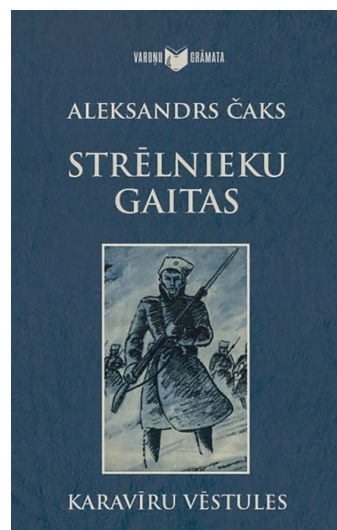
IEGAUMĒ!

Valgs – mitrs, slapjš.

Lādzīgs – laipns, atsaucīgs.

Priekš – šeit ar nozīmi "pirms".

Urdziņa – šaura ūdens straumīte.

Aleksandra Čaka grāmatā apkopoti stāsti un apceres par latviešu strēlniekiem un latviešu karavīru likteni. Tajā var izlasīt arī stāstu "Mazais strēlnieks Ansis"

Vidēji grūti uzdevumi

■ Lasi tekstu un tā fragmentus! Tekstā virs svītras raksti atbilstošā fragmenta burtu!

STĀSTS PAR ZVANIŅU, KAS IEZVANIĀJA LATVIJAS VALSTS PROKLAMĒŠANU

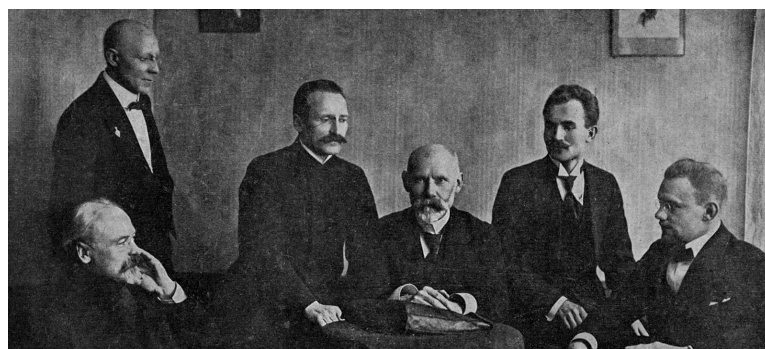
1917. gada 30. novembrī Latviešu pagaidu nacionālā padome izvirzīja mērķi – nodibināt neatkarīgu valsti –, ____¹. Ceļu brīvai politiskajai darbībai pavēra Vācijas sakāve Rietumu frontē, kaut arī kopumā Latvijas teritorija vēl bija vāciešu okupēta.

1918. gada novembrī Rīgā sākās sarunas ____². Lai ātrāk panāktu kom-promisu, nolēma dibināt jaunu institūciju – ____³. To izveidoja 17. novembra vakarā Rīgas Latviešu amatnieku palīdzības biedrības Krājaizdevu kases namā Barona ielā 3.

Krājaizdevu kasē pagājušā gadsimta 30. gados par bankas ierēdni strādāja Voldemārs Lācis, ____⁴. un kurš bija arī populārs džeza trompetists un beļģu džeza kluba biedrs. Brīvajā laikā viņš interesējās par dažādām tēmām, tostarp Latvijas vēsturi. Laikam kāds no vecākajiem kolēģiem pavēstīja Voldemāram Lācim stāstu, ____⁵. Kolēģis arī atdeva Voldemāram kādu rakstāmpiederumu komplektu. Komplektā bija pelēka akmens pamatne, stikla tintnīca un neliels metāla zvaniņš. Šie priekšmeti esot atradušies politiķa Gustava Zemgala (1871–1939) darba kabinetā Krājaizdevu kases namā, ____⁶. G. Zemgals tajā laikā bija Latvijas Tautas padomes viceprezidents. 17. novembra vakarā zvaniņš bijis rokā Tautas padomes dibināšanas sapulces vadītājam Margērim Skujeniekam, kad viņš paziņoja par lēmumu pieņemšanu, ____⁷.

Ticēsim, ka tieši šī zvaniņa skaņas pirmās sveica topošo Latvijas valsti, kuras dibināšanu pasludināja nākamajā dienā – 18. novembrī.

- A** kurš vakaros spēlēja trompeti Nacionālās operas orķestrī
- B** kurā 1918. gada 17. novembrī notika sapulce ar mērķi nodibināt Latvijas Tautas padomi.
- C** tomēr tā īstenošana nebija iespējama līdz pat 1918. gada nogalei.
- D** kas sasaista Palīdzības biedrības Krājaizdevu kasi un Latvijas valsts dzimšanu
- E** kā arī sēdes sākumu un beigām.
- F** starp dažādām politiķu un sabiedrisko darbinieku grupām
- G** Latvijas Tautas padomi

Latvijas Tautas padomes prezidijs. Pirmais no labās – Gustavs Zemgals

Nams Rīgā, K. Barona ielā 3

IEGAUMĒ!

Gustavs Zemgals

1918. gada 18. novembrī vada Latvijas neatkarības pasludināšanai veltīto svinīgo aktu Nacionālajā teātrī. No 1927. gada 8. aprīļa līdz 1930. gada 9. aprīlim Gustavs Zemgals ir Latvijas Valsts prezidents.

UZZINI!

K. Barona ielas 3 nams kā Latviešu amatnieku palīdzības biedrības Krājaizdevu kases ēka celta pēc arhitekta Jāņa Alkšņa projekta. Namā no 1917. līdz 1939. gadam dzīvoja Gustavs Zemgals. No 1919. līdz 1923. gadam namā dzīvoja arī Latvju dainu apkopotājs Krišjānis Barons. 1985. gadā tur atklāja Krišjāņa Barona memoriālo muzeju.

Vidēji grūti uzdevumi

■ Lasi un pretī jautājumam ieraksti atbilstošās atbildes burtu!

1.	Kāpēc Lāčplēša diena ir tieši 11. novembrī?	
2.	Kāpēc vajadzēja cīnīties? 1918. gada 18. novembrī taču Latviju jau nodibināja.	
3.	Ar ko Latvijas armija cīnījās?	
4.	Kas bija Latvijas armijas slavenākie komandieri?	
5.	Kāpēc 11. novembri sauc par Lāčplēša dienu?	
6.	Vai karavīru varonību pēc kara novērtēja?	
7.	Vai Lāčplēša Kara ordeni kāds saņem arī mūsdienās?	

A Neatkarības karā slavenākie bija pulkvedis Jānis Balodis un ģenerālis Pēteris Radziņš. Pie Rīgas pils tagad ir piemiņas plāksne Pēterim Radziņam.

B Lai pieminētu karavīru varonību, 1919. gada 11. novembrī dibināja Lāčplēša Kara ordeni. Lāčplēša Kara ordeni pirmo reizi karavīri saņēma 1920. gada 11. novembrī. Ordeņa devīze bija "Par Latviju". Lāčplēša Kara ordenis bija augstākais militārais apbalvojums.

C Tajā dienā paziņoja par Latvijas Republikas dibināšanu. Taču pēc valsts proklamēšanas jaunajai Latvijas armijai par neatkarību vajadzēja cīnīties karā līdz 1920. gada 11. augustam. Šo karu sauc par Neatkarības karu jeb Brīvības cīņām. Daudzās vietās Latvijā šo cīņu piemiņai ir pieminekļi varoņiem. 2019. gadā kā veltījumu Brīvības cīņām izveidoja arī kolekcijas monētu.

D 11. novembri sauc par Lāčplēša dienu, jo latviešu karavīri cīnījās par Latviju tik drosmīgi kā Lāčplēsis. Lāčplēsis ir varonis ne tikai latviešu teikā, kur viņš cīnās ar lāci. Lāčplēsis ir varonis arī Andreja Pumpura eposā "Lāčplēsis" un Raiņa lugā "Uguns un nakts". Šajos literārajos darbos Lāčplēsis ar vācu bruņinieku cīnās par latviešu tautas brīvību.

E Latvijas armijas karavīri cīnījās pret Bermonta karaspēku jeb bermontiešiem. Pāvels Bermonts bija armijas komandieris. Bermonta karaspēkā bija gan krievu, gan vācu karavīri.

F Šajā dienā Latvijas armija 1919. gadā uzvarēja kaujā pie Rīgas. Tagad 11. novembrī piemin cilvēkus, kas cīnījās par Latvijas neatkarību. Pēc padomju okupācijas Latvijā pirmo reizi šo dienu atzīmēja 1988. gada 11. novembrī.

G Nē. Tagad to vairs nepiešķir, jo tas ir kara ordenis, bet kopš 1920. gada Latvija vairs nekaro. Lāčplēša Kara ordeni piešķirā līdz 1928. gada 11. novembrim.

Latvijas Bankas kolekcijas monētas "Brīvības cīņas (1918–1920)" priekšpuse (averss) un aizmugure (reverss)

■ Lasi tekstu un tā fragmentus! Tekstā virs svītras raksti atbilstošā fragmenta burtu!

VĒSTURES UN MĀKSLAS PATIESĪBA

21. gadsimtā vēsturnieku akadēmiskajās aprindās un publiskajā telpā radies jautājums, vai Aleksandra Čaka (1901–1950) varoņpoēmā “Mūžības skartie” apdzejotā 5. Zemgales latviešu strēlnieku bataljona komandiera Jukuma Vācieša uzruna zemgaliešu strēlniekiem jeb “sprediķis” Piņķu baznīcā 1916. gada jūlijā ir vēsturiski paties fakts.

Mūsdienu pētnieku rīcībā ir virkne mutisku, rakstisku un vizuālu liecību, kas tiešā vai netiešā veidā apstiprina Jukuma Vācieša uzrunas jeb sprediķa vēsturiskumu. Būtiski, ka ir vairākas liecības par J. Vācieša uzrunu Piņķu baznīcā pirms A. Čaks pirmo reizi publicē dziedājumu 1936. gadā žurnālā “Daugava”. ____¹. P. Skaidrais min arī pāris interesantu šī notikuma detaļu – strēlnieku vidū atradies kāds ērgelnieks, un strēlnieki ne tikai noklausījušies Vācieša sprediķi, bet arī dziedājuši garīgas dziesmas.

A. Čaks dzejojuma priekšvārdā gan ir kļūdījies ar datumu – sprediķis notika 1916. gada 19. jūlijā, nevis 17. jūlijā. Dzejnieks kļūdījies arī, nepareizi minot Piņķu baznīcas uzcelšanas gadskaitli. ____². Mēs taču neapšaubām bermontiādes notikumus vai Ulmaņa, Bermonta un Golca vēsturiskumu tikai tādēļ, ka, piemēram, filmā “Rīgas sargi” (2007) ir parādītas tik daudzas vēsturiskas aplamības!”.

Par Piņķu sprediķi ir vēl divas zināmas aculiecinieku liecības. ____³. Toties Ē. Valtera atmiņā spilgti bija iespiešusies Piņķu baznīcas altārglezna, kurai līdzīga nebija atrodamā nevienā citā apkārtnes baznīcā. Vēl vienu mutisku liecību par Piņķu sprediķa norisi ir sniedzis J. Vācieša adjutants kapteinis Jānis Lerhe. ____⁴.

Kā norāda J. Šiliņš, vēl skeptiķi varētu šaubīties, ko gan Piņķu baznīcā darīja “Bauskas žīdi” (tā citi mēdza apsaukāt 7. Bauskas bataljona strēlniekus)? Jukums Vācietis taču bija 5., nevis 7. bataljona komandieris! ____⁵. Viņš raksta, ka Piņķos 19. jūlijā uz atpūtu apmetās gan 5., gan 7. latviešu strēlnieku bataljons. Turklāt 7. bataljons apmeties tieši pie Piņķu baznīcas. A. Auzāns raksta: “Piņķu baznīcā 5. Zemgales latviešu strēlnieku bataljona komandieris pulkvedis-leitnants Vācietis noturēja dievkalpojumu, nolasot kancelē sprediķi. Uz dievkalpojumu līdz ar 5. bataljona karavīriem bija ieradušies arī daži 7. bataljona karavīri. Pie baznīcas fotografējās. Strēlnieki to labprāt darīja, lai apmainītos savā starpā gīmetnēm un arī tās nosūtītu piederīgajiem.” ____⁶.

Der atcerēties, ka vēsturiskās patiesības nav mākslas patiesības, un atbilstība vai neatbilstība vēstures faktiem reti ietekmē spilgta mākslas darba kvalitāti. A. Čaka poēma jeb varoņeps “Mūžības skartie” līdz ar dziedājumu “Sprediķis Piņķu baznīcā” neapšaubāmi ir piederīgs meistarīgākajiem un emocionālākajiem darbiem par latviešu strēlniekiem.

(Pēc Dr. hist Jāņa Šiliņa raksta no <https://www.delfi.lv/kultura/news/cultureenvironment/caks-nemeloja-spredikis-pinku-baznica-bija-par-jukuma-vaciesa-legendaro-runu-strelniekiem.d?id=50568493> un Silvijas Radzobes grāmatas “Čaks un laiks”)

- A** – Kā norāda mūsdienu vēsturnieks J. Šiliņš, mākslinieki “mēdz kļūdīties vai pat apzināti sagrozīt informāciju. Bet vai tas dod pamatu apšaubīt vēsturiskus faktus?
- B** – Uz to atbildi mums sniedz ģenerālis Andrejs Auzāns visai skrupulozajā Smārdes kauju aprakstā (“Latviešu strēlnieku apvienotās brigādes gatavošanās Smārdes operācijai”), kas publicēts 1937. gadā.
- C** – Gan abu bataljonu kaujas žurnāli, gan strēlnieku grupu fotogrāfijas pie baznīcas apstiprina A. Auzāna rakstīto.
- D** – 1924. gada 31. jūlijā laikrakstā “Mūzikas Nedēļā” publicētās 5. Zemgales latviešu strēlnieku bataljona orķestra vadītāja Bernharda Valles atmiņas. Otrs atmiņu stāsts, kura autors, visticamāk, ir 7. Bauskas latviešu strēlnieku bataljona praporščiks (vēlākais kapteinis) Pēteris Skaidrais, publicēts 1929. gadā laikraksta “Latviešu Strēlnieks” 8. numurā.
- E** – J. Lerhe apgalvoja, ka pats personīgi esot runājis ar ķesteri, kurš nav gribējis dot baznīcas atslēgas un laist strēlniekus baznīcā.
- F** – Pirmā, kura tiek minēta visbiežāk, ir legendārā aktiera Ēvalda Valtera stāstījums. Viņš bija 5. Zemgales latviešu strēlnieku bataljona strēlnieks. Tiesa gan, viņš mūža nogalē vairs nevarēja atcerēties ne Vācieša teikto, ne šī notikuma norisi.

Grūti uzdevumi

■ Lasi fragmentu no A. Čaka dziedājuma "Sprediķis Piņķu baznīcā"!

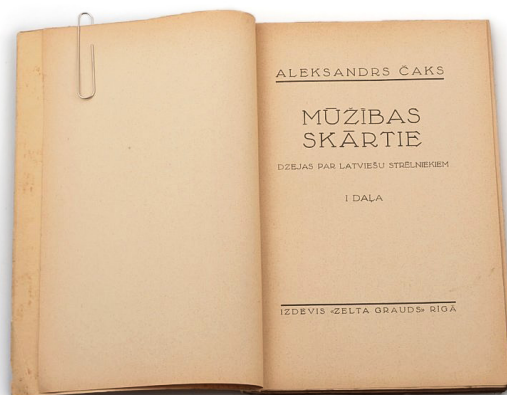
– Zemgalieši, lūkojiet šo gleznu,
Svēto gleznu velvju iedobumā, –
Rāda viņš ar savu strupo pirkstu.
Balss kā bazūne skan biezās mūros.

– Kristus tur virs ūdeņiem kā smiltīm
Iet un negrimst, tāpēc, ka viņš tic sev,
Savam garam, darbam, ko viņš dara.
Ticiet jūs – un arī nenogrimsit,
Neatslīksit nebūtībā otrreiz,
Kur jau bijāt simtiem, simtiem gadu.

Savam spēkam, zemgalieši, ticiet,
Savam naidam, savai izturībai,
Savām tiesībām un slēptai laimei. ..

Aleksandra Čaka poēmas "Mūžības skartie" 1. daļas
pirmizdevums izdevniecībā "Zelta Grauds", kurā var lasīt
arī "Sprediķi Piņķu baznīcā". 1937. gads

No zemzemes jūsu tauta ceļas.
Bet bez asinīm tai neuzcelties,
Jūsu asinīm un jūsu kvēles:
Tas ir zieds, kas viņas sirdi glabās,
Stiprums lielais, kas to kopā turēs
Vienmēr, mūžos. Zemgaliešu vīri,
Rītu kauja. Atkal. Bet jūs zināt:
Cīņā iet ir brīvu vīru daļa,
Cīņā mirt ir brīvu vīru daļa,
Lai pēc tam kā dzīva, liela elpa
Augšup celtu visu savu tautu. –

■ Atzīmē, kurš apgalvojums par A. Čaka tekstu ir patiess!

- ☐ 1. Dzejnieks J. Vācieša uzrunā izmanto līdzību ar baznīcas altārglezni attēloto.
- ☐ 2. J. Vācietis sevi salīdzina ar Kristu.
- ☐ 3. A. Čaks uzrunā atsaucas uz latviešu tautas vēsturi citu varu pakļautībā.
- ☐ 4. Dzejnieks nenoliedz, ka strēlniekiem būs jāupurē savas dzīvības tautas brīvības labā.
- ☐ 5. Dzejas rindās jeb J. Vācieša sprediķī pravietiski runāts par latviešu tautas kā brīvas tautas kareivjiem.
- ☐ 6. J. Vācieša uzruna tiek teikta pēc zaudētas kaujas, lai karavīri saglabātu cīņas spar.
- ☐ 7. A. Čaka rakstītais par ticības nepieciešamību ir attiecināms ne tikai uz cīņām kara laikā.

5. Zemgales latviešu
strēlnieku bataljona
komandieris
apakšpulkvedis Jukums
Vācietis (pirmais no kreisās)
un Latviešu strēlnieku
bataljonu organizācijas
komitejas priekšsēdētājs
Jānis Goldmanis frontē.
1916. gada pavaris

Strēlnieki pie Piņķu baznīcas.
1916. gada 19. jūlijs

■ Lasi un pasvītro iederīgo vārdu no izceltajiem!

LATVIJAS ARMIJAS MILTĀRĀS TEHNIKAS VĀRDI

Esam pieraduši, ka individuālos vārdos tiek **uzsaukti/saukti/izsaukti** ____¹. kuģi (tai skaitā – karakuģi), taču nosaukumu piešķiršana arī kaujas tehnikai militārajā praksē ir zināma parādība. Arī mūsu valsts militārajā vēsturē bruņotās tehnikas **vienībām/daļām/detaļām** ____². ir doti individuāli nosaukumi.

Pirmās bruņotās kaujas tehnikas vienības Latvijas armijā parādījās Neatkarības kara laikā. 1919. gada 10. jūlijā, apvienojoties 1. latviešu atsevišķajai brigādei (jeb Dienvidlatvijas armijas grupai) un Ziemeļlatvijas brigādei, sākās vienotas Latvijas armijas organizācijas un **sanešanas/apgādes/sagādāšanas** ____³. sistēmas veidošana. Latvijas armijas pirmo bruņutanku vienību sāka **izstrādāt/radīt/veidot** ____⁴. 1919. gada 10. jūlijā pēc Dienvidlatvijas armijas grupas (vēlākās Kurzemes kājnieku divīzijas) komandiera pulkveža Jāņa Baloža pavēles. Šo vienību nosauca par 1. bruņoto divizionu. Kā bruņojumu šajā grupā ieskaitīja vairākus pēc Cēsu kaujām (1919. gada jūnija beigās) latviešu karaspēka rīcībā trofeju **veidā/variantā/ceļos** ____⁵. nonākušos bruņotos automobiļus un bruņoto vilcienu.

Līdz 1919. gada oktobra sākumam bija **izdomāts/sarunāts/paredzēts** ____⁶. saformēt trīs bruņoto automobiļu nodaļas, taču izdevās izveidot tikai divas. Divizona rīcībā bija pieci bruņotie automobiļi, un visiem bija doti individuāli nosaukumi: divi "Garford" tipa smagie bruņotie automobiļi "Lāčplēsis" un "Kurzemnieks", viens "Sheffield-Simplex" tipa bruņotais automobilis "Imanta", viens "Austin" tipa bruņotais automobilis "Zemgalietis" un "Fiat" tipa auto "Staburags". Pagaidām vēl nav **pārspriests/noskaidrots/sadabūts** ____⁷, kādā veidā tika izvēlēti šie bruņotās tehnikas vienību nosaukumi.

Vēlākajā laikā divizona kaujas tehnikas sastāvs palielinājās. 1919. gada beigās un 1920. gada sākumā divizons kā trofejas ieguva **visādākas/vairākas/daudzākas** ____⁸. bruņotas automašīnas, kuras tika nodēvētas par "Viesturu", "Pērkonu" un "Tālivaldi". Divizona sastāvā bija paredzēts izveidot vairākas tanku nodaļas, un katrā tanku nodaļā bija paredzēti trīs tanki. 1919. gada beigās sāka pienākt britu tanku **devums/piegādāšana/sūtījums** ____⁹, kurā bija trīs smagie tanki "Mark V" un divi vidējie tanki "Medium C". Pirmajiem trīs tika doti nosaukumi: "Ģenerālis Balodis" (par godu Latvijas armijas virspavēlniekam ģenerālim Jānim Balodim), "Ģenerālis Burts" (par godu Lielbritānijas militārās misijas Baltijas valstīs vadītājam britu ģenerālim Alfrēdam Bērtam) un "Ministru prezidents Ulmanis" (par godu Pagaidu valdības ministru prezidentam Kārlim Ulmanim), bet pēdējiem diviem – "Latgalietis" un "Vidzemnieks". Šie tanki kaujās **neizrādījās/nerēgojās/nepiedalījās** ____¹⁰, tos izmantoja apmācībām, kā arī parādēs un kaujas tehnikas **izrādēs/demonstrācijās/skatījums** ____¹¹. Diemžēl nezinām, kas bija šo konkrēto nosaukumu **ierosinātāji/iedevēji/saņēmēji** ____¹². un kā tika pieņemti lēmumi par nosaukumu piešķiršanu Latvijas armijas tankiem.

Smagais tanks "Ģenerālis Balodis"

Bruņotais automobilis "Lāčplēsis"

- **Lasi tekstu! Atrodi tekstā līdzīgas nozīmes vārdu dotajam un raksti to virs svītras! Vārdi doti teksta secībā.**

VĒSTĪJUMS PAR LATVIEŠU STRĒLNIEKIEM

Kāds vācu karavadonis savulaik esot nosaucis astoņus latviešu strēlnieku pulkus par astoņām zvaigznēm pie Daugavas. Viņš esot teicis: “Kamēr tās spīdēs, tikmēr mums Rīgu neredzēt”.

“Astoņas zvaigznes” (2017) – tāds ir režisora Askolda Saulīša dokumentālās filmas nosaukums. Filmā *astoņas zvaigznes* ir filmas varoņi. Filma “Astoņas zvaigznes” līdzinās apjomīgam pētījumam, kura hronoloģiskās robežas ir datētas ar Pirmā pasaules kara sākumu 1914. gada 1. augustā un Latvijas un Padomju Krievijas miera līgumu 1920. gada 11. augustā.

Dokumentālajā filmā Askolds Saulītis turpina izvērst Latvijas valsts vēstures tēmu, kas viņa daiļradē ir ieskanējusies vairākkārt – filmas “Bermontiāda” (2009) un “Atmodas antoloģija” (2013). “Iedziļināšanās vēsturē ir iespēja labāk izprast mūsdienu procesus un prognozēt tuvāko nākotni, jo vēsturē ir atbildes uz visiem jautājumiem,” uzskata režisors. “Astoņu zvaigžņu” scenārija līdzautors ir žurnālists un politiķis Dainis Ivēns. “Strādājot pie scenārija, mēs vēlējāmies parādīt latviešu strēlniekus tuvplānā,” stāsta Askolds Saulītis. Filmas autori gribējuši izstāstīt nozīmīgākos vēsturiskos notikumus caur vairāku personību prizmu, kas atklājas viņu dienasgrāmatās, vēstulēs un citos tekstos. Par vienu no “Astoņu zvaigžņu” galvenajiem varoņiem ir kļuvis Daiņa Ivēna vecāsmātes brālis, leģendārais latviešu karavīrs Pēteris Lapainis, kurš gan karoja latviešu strēlniekos, gan apsargāja Ļeņinu, gan cīnījās bermontiādē un vēlāk latviešu leģionā un kura dzīvesstāstā atbalsojas daudzu latviešu likteņi. Dokumentālās filmas varoņu vidū ir arī pulkvedis Frīdrihs Briedis, virsnieks Kārlis Goppers, komandieris Jukums Vācietis, virsnieks Pēteris Dardzāns un Milda Katrīne Saulīte. “Viņa ir mana vecmāmiņa, kura savu bezvēsts pazudušo strēlnieku gaidīja gandrīz visu mūžu,” paskaidro Askolds Saulītis.

Dzīvesstāsti režisora veidotajā kinodarbā ir papildināti ar Latvijas un ārvalstu vēsturnieku interviju fragmentiem. Tajā piedalās Glāzgovas Universitātes profesors britu vēsturnieks Džefrijs Sveins. “Viņš ir viens no retajiem Rietumeiropas vēsturniekiem, kurš ir nopietni pētījis Pirmā pasaules kara Rīgas fronti un latviešu strēlniekus kā redzamāko tās sastāvdaļu,” atzīmē režisors.

Filma “Astoņas zvaigznes” tiecas atklāt arī latviešu strēlnieku vēstures problemātiskās puses. Piemēram, to, ka liela daļa tā laika sabiedrības intelektuālās elites (tai skaitā daudzi no sociāldemokrātiem) bija pret latviešu strēlnieku bataljonu dibināšanu. Sociāldemokrāti uzskatīja, ka tas ir imperiālistu karš, lai viņi plēšas, bet mēs, latvieši, nogaidīsim, jo, ejot karot par Krievijas Impēriju, to stiprinām, un tad nespīd nekāda autonomija. Vēl viena tēma, kas ir sensitīva attiecībā uz strēlniekiem – viņu šķirošana “baltajos” un “sarkanajos” (tā dēvēja strēlniekus, kuri aizgāja uz Krieviju un iestājās lieliniekiem lojālajā Latviešu padomju strēlnieku divīzijā). Filmā neviens netiek nosodīts. Filmas autori tiecas parādīt strēlniekus sarežģītajā izvēlē, ņemot vērā konkrēto vēsturisko pieredzi un situāciju.

Pirms filmas “Astoņas zvaigznes” 1982. gadā tapa režisora Jura Podnieka dokumentālā filma “Strēlnieku zvaigznājs”. Tā bija viena no pirmajām padomju laikos uzņemtajām filmām, kurā godīgi tiek runāts par latviešu tautas sarežģīto vēsturi. Tolaik J. Podnieks vēl paspēja iemūžināt bijušos strēlniekus, kuri filmā paši stāsta par savu pieredzi. Filmas uzņemšanas laikā, 80. gadu sākumā, bija dzīvi ap 300 bijušo strēlnieku. Šodien vairs viņu nav... Savukārt “Astoņas zvaigznes” stāsta par to, kas padomju gados tika noklusēts, par ko nedrīkstēja runāt.

1. nodēvējis – _____
2. paplašināt – _____
3. paredzēt – _____
4. svarīgākos – _____
5. izpaužas – _____
6. rūpīgi – _____
7. cenšas – _____
8. jūtīga – _____
9. nepateikts – _____

UZZINI!

Noskaties filmu “Astoņas zvaigznes”: <https://www.filmas.lv/movie/3903/>

Atbildes

Viegli uzdevumi

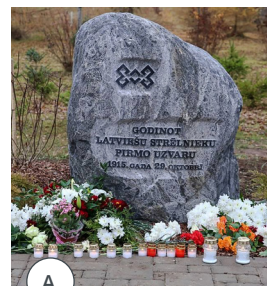
1. **B**
2. **E**
3. **F**
4. **G**
5. **A**
6. **H**
7. **D**
8. **C**

- 2.
- 3.
- 4.

1. **E**
2. **A**
3. **F**
4. **B**
5. **G**
6. **D**
7. **C**

1. **kara**
2. **brīvību**
3. **dibināja**
4. **pasniedza**
5. **augstākais**

Vidēji grūti uzdevumi

1. **C**
2. **D**
3. **A**
4. **B**

1. **Jā**
2. **Nē**
3. **Nē**
4. **Nē**
5. **Jā**
6. **Jā**
7. **Jā**

1. **C**
2. **E**
3. **I**
4. **A**
5. **J**
6. **D**
7. **B**
8. **G**
9. **H**
10. **F**

1. **C**
2. **F**
3. **G**
4. **A**
5. **D**
6. **B**
7. **E**

1. **F**
2. **C**
3. **E**
4. **A**
5. **D**
6. **B**
7. **G**

Grūti uzdevumi

1. **D**
2. **A**
3. **F**
4. **E**
5. **B**
6. **C**

- 1.
- 3.
- 4.
- 5.
- 7.

1. **saukti**
2. **vienībām**
3. **apgādes**
4. **veidot**
5. **veidā**
6. **paredzēts**
7. **noskaidrots**
8. **vairākas**
9. **sūtījums**
10. **nepiedalījās**
11. **demonstrācijās**
12. **ierosinātāji**

1. **nosaucis**
2. **izvērst**
3. **prognozēt**
4. **nozīmīgākos**
5. **atbalsojas**
6. **nopietni**
7. **tiecas**
8. **sensitīva**
9. **noklusēts**

Teksti

Čaks A. Mūžības skartie. Rīga: Liesma, 1988.

Klišāns V. Latvijas vēsture no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām Baltijas, Eiropas un pasaules vēstures kontekstā.

Rīga: Zvaigzne ABC, 2018.

Ieskats Latvijas vēstures svarīgākajos jautājumos. Autoru kolektīvs. <https://www.mk.gov.lv/lv/media/76/download>

Latviešu nācijas veidošanās un Latvijas valsts nodibināšana līdz 1918. gadam.pdf

Sociāldemokrātija un valsts dibināšana.Latvija. <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/baltikum/14742.pdf>

Radzobe S. Čaks un laiks: Rīga: Zinātne, 2021.

<https://www.sargs.lv/lv/pirmais-pasaules-kars/2015-07-21/pulcejaties-zem-latviesu-karogiem>

<https://www.sargs.lv/lv/pirmais-pasaules-kars/2020-01-11/latviesu-strelnieku-ziemassvetku-kaujas-miers-virs-zemes-un>

<https://www.sargs.lv/lv/vienibas-un-personibas/2022-05-17/generalis-karlis-goppers-generalis-no-trikatas>

<https://www.sargs.lv/lv/vienibas-un-personibas/2022-01-06/pulkvedim-oskaram-kalpam-karotajam-kurs-cinoties-plecu-pie>

<https://www.sargs.lv/lv/vienibas-un-personibas/2015-10-21/ka-latviesu-strelnieki-tika-pie-savu-bataljonu-nosaukumiem>

<https://enciklopedija.lv/skirklis/54476>

<http://www.bdaugava.lv/zinas/karla-trala-romans-kars-sava-laikmeta-liecinieks/>

<https://www.sargs.lv/lv/pirmais-pasaules-kars/2011-01-19/latviesu-strelnieku-ziemassvetku-kaujas#lastcomment>

<https://www.sargs.lv/lv/pirmais-pasaules-kars/2015-12-08/ziemassvetku-kaujas-latviesu-strelnieku-atminas>

<https://www.sargs.lv/lv/pirmais-pasaules-kars/2015-06-09/latviesu-strelnieku-apmaciba-un-pirmas-kaujas-1915-gada>

<https://www.sargs.lv/lv/kultura/2020-09-17/o-kalpaka-muzeja-airites-planots-veidot-brivdabas-militaras-tehnikas-izstadi>

<https://www.delfi.lv/kultura/news/cultureenvironment/caks-nemeloja-spredikis-pinku-baznica-bija-par-jukuma-vaciesa-legendaro-runu-strelniekiem.d?id=50568493>

http://latviesustrelniekusaraksts.lv/Kaujas_darbiba/Book_4.html

<https://www.delfi.lv/news/vaidelote/lekcija-7/latvija-un-latviesu-strelnieki-pirmaja-pasaules-kara.d?id=49342699>

<https://enciklopedija.lv/skirklis/105311-Latvijas-Pagaidu-vald%C4%ABba>

<https://kulturaskanons.lv/archive/karlis-zale/>

<https://www.karamuzejs.lv/lkm/ekspozicija-latvijas-iedzivotaji-pirmaja-pasaules-kara>

<https://www.karamuzejs.lv/lkm/latvijas-valsts-izveidosana-un-neatkaribas-kars-1918-1920>

<https://www.sargs.lv/lv/pirmais-pasaules-kars/2014-10-20/legendara-naves-sala>

<https://www.sargs.lv/lv/pirmais-pasaules-kars/2016-03-30/latvijas-kara-muzejs-izdevis-pirma-pasaules-kara-atklatu-katalogu>

<https://www.kinoraksti.lv/sarunas/strelnieki-latvijas-krasas-349>

<https://www.lsm.lv/raksts/kultura/kino-foto-un-tv/vesturnieks-par-filmu-astonas-zvaigznes-rezultats-ir-labs.a257769/>

<https://nra.lv/izklaide/kino/228759-pec-35-gadiem-filma-par-latviesu-strelniekiem.htm>

Attēli

<https://enciklopedija.lv/skirklis/26024-Oskars-Kalpaks>

<https://enciklopedija.lv/skirklis/20833-Pirmais-pasaules-kar%C5%A1-Latvij%C4%81>

<https://enciklopedija.lv/skirklis/32430-J%C4%93kabs-Kazaks>

<https://www.delfi.lv/news/vaidelote/lekcija-13/pulkveza-brieza-uzvaras-gajiens.d?id=49521805>

https://lv.wikipedia.org/wiki/1._Daugavgr%C4%ABvas_latvie%C5%A1u_str%C4%93lnieku_pulks

<https://enciklopedija.lv/skirklis/60375-J%C4%81zebs-Grosvalds>

<https://enciklopedija.lv/skirklis/29975>

https://www.wikiwand.com/lv/Pirmais_pasaules_kar%C5%A1_Latvij%C4%81#/Latvie%C5%A1u_str%C4%93lnieku_bataljoni

<https://www.delfi.lv/news/vaidelote/lekcija-7/rakstnieki-makslinieki-muziki.d?id=49342697>

<https://enciklopedija.lv/skirklis/20833-Pirmais-pasaules-kar%C5%A1-Latvij%C4%81>

<https://www.uzdevumi.lv/p/latvijas-vesture/8-klase/latvija-pirma-pasaules-kara-laika-25300/re-bdc27b51-6acd-40c5-a771-3dda0333be4d>

<http://latviansmilhistory.blogspot.com/2010/11/latviesu-strelnieku-bataljonupulku.html>

<https://www.sargs.lv/lv/pirmais-pasaules-kars/2015-07-21/muzika-izrades-un-sports-latviesu-strelnieki-atputas-brizos>

<https://www.dveseluputenis.lv/lv/foto/>

<https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/vesture/vecriga-un-daugavmala-1919-gada-un-sodien-iepazisti-unikalas-liecibas-no-bermontiades-kauju-vietam.a337712/>

http://latviesustrelniekusaraksts.lv/Fotogalerija/Pulks_1.html

<https://www.sargs.lv/lv/pirmais-pasaules-kars/2014-04-09/pirmajam-pasaules-karam-100>

<http://latviansmilhistory.blogspot.com/2012/01/1917-gads-ziemassvetku-kaujas.html>

https://www.sargs.lv/sites/default/files/styles/article_large/public/images/news/E21A748B1DF14EE397D2089E863E8BAB.jpg?h=e65c98db&itok=Aw5zbPVj

<https://www.rigaspieminekli.lv/?lapa=pieminekli&zanrs=1&rajons=6&id=25>

<https://www.letonika.lv/groups/default.aspx?id=2677982&g=3>

<https://militaryheritagetourism.info/lv/military/sites/view/547?1>

<https://latvijaspieminekli.lv/tirelpurvs-pieminas-zime-krusts/>

<https://enciklopedija.lv/api/image/original?name=74a8160ad1b6-5fd12258-d5e9-4880-913e-03aab3c01416.jpg>

<https://www.kivi.lv/piedavajumi/krisjana-barona-iela-3-p.14558>

<https://www.nkc.gov.lv/lv/jaunums/tv-pirmizrade-simtgades-filmai-astonas-zvaigznes>